

СВОБОДА **SVOBODA**
UKRAINIAN NEWSPAPER
PUBLISHED DAILY EXCEPT SUNDAYS, MONDAYS & HOLIDAYS (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Ass'n, Inc. at 81-83 Grand St., Jersey City, N.J. 07303
Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.
P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

ДУМКИ НА НОВИЙ РІК 1973

І. „Аще забуду ты, Єрусалиме“...

Мюнхен. — 21 грудня 1972 року я перейшов (фактично переїхав) Дністер від Яруги на правий, багарабський бік ріки. Товаришем у мене був Степан Матієнко-Сікар, що проживав тепер у Бразилії з своєю родиною, як інженер. Близько на Заході, ми частіше минали широкі ополонки, бо Дністер не встиг гаразд замерзнути: зима ще не ввійшла в силу. Думалося тоді, що вернувся в Рідний Край, хоч на старість і не „на білому коні“. Але час минає швидко:

„Eheu, fugaces, labuntur anni“ (Гай-гай, летять бистрі літа), — писав римський поет Гораций, оди якого „перелицьовував“ на українське наш Микола Гулак-Артемівський, ректор Харківського університету, назвавши Горация „Гараском“.

При цій нагоді згадаю українських патріотів ХІХ віку, що опинилися на еміграції після Полтавської катастрофи 1709 року. Теж їм довелося мандрувати через Дністер у Басарабію, що була тоді турецькою провінцією, разом з гетьманом Іваном Мазепом. Старші з них помирали на чужині, інших захопили в Польщі та в Німеччині агенти царя Петра І (Андрій Войнаровський — у Гамбурзі, Іван Герцк — у Варшаві). Але молодші дожили до дуже склочних літ: приміром, члени уряду за гетьманів Мазепи та Орлика — Федір Мирович й Іван Нахимовський ще в 1757 році перебували в столиці кримського хана — в Бахчисарі, як визнані представники України. Син гетьмана Орлика — Григор, — генерал французької армії, до самої смерті турбувався долею України під московським пануванням і шукав способу, як поможти Рідному Країні врятуватися із неволі. Григор Орлик вийшов на чужину з батьком своїм Пилипом Орликом 1709 року, мавши 5 років. Що то значить — виховання в патріотичній родині! Пишу це „не в суд і осудженіс“, а „так собі до земляків“.

Згадалися мені слова з листа одного патріота українського з ХІХ віку, прихильника Петра Дорошенка, „гетьмана — неутраліста“, по-теперішньому — самостійника. В тяжкій руйні, що рвала тоді нашу Землю і населення на шматки, писав той патріот словами Біблії, звертаючись до „Матки поганогої України“: „Якщо забуду тебе, Єрусалиме, болізнй мой“ і якби кавав на себе кару. Небесну, коли б стався такий гріх.

Треба пам'ятати, що від давніх часів наші предки називали Київ „другим Єрусалимом“ або — „Новим Єрусалимом“. Цю пошану до Києва — „Нового Єрусалиму“ — ввели „учені черкаси“ (так називали українців на Московщині в ХІХ-ХХІІІ віках).

І людям московським. Історик Василь Ключевський, що вчився в духовній семінарії, згадав у своїх лекціях, читаних у Московському університеті, про захоплення „святим Києвом“, з його чудотворними, нетлінними мощами, яке була поширене серед люду на Московщині.

Навіть чужа, окупанська влада декілька разів ужити в пропаганді проти українців — емігрантів „патріотичних мотивів“. На суді Спілки Визволення України (Харків, 1930 р.) прокурор Михайлик назвав соціал-демократів Ісаака Мазепа та Панаса Феденка, яких комуністична агентура записала в „члени“ СВУ, „спільними та згромажуваними емігрантами“.

П. Патріотизм і рідна мова
Українська еміграція опинилася в трагічній ситуації. Хоч на нинішній час залишилося небагато, але в Україні велике число українців, між ними значна кількість інтелектуалів, настало відродження — деїхологічне, культурне, навіть мовне між старшим і молодшим поколінням. Не можна винувати українських дітей, які виростають на чужині, за те, що вони (це бувало досить часто) калічать рідну мову і між собою переходять на мову народу, серед якого їм доводиться жити. Тут вина спадає на батьків, що вдома, в родині своїй, не добувають за чистоту мови.

Буває гірше: декілька батьків задовольняються тим, що їх діти „так добре говорять“ англійською, французькою чи іншою мовою, і такі батьки згадують, як трудно їм навчитися чужої мови. При тому забувають, що діти до навчання чужих мов „геніальні“, і чужа мова опановує їх душі в школі, в товаристві, в спорті, в пресі, в радіо і телебаченні. Сидячи в куточку, де дитина може чути „чужу рідну мову“ — це рідна мова, коли діти не чувають цієї мови в родині, вони в процесі денационалізації, а симіляції.

Деякі батьки забувають, що знання рідної мови дає широкі шляхи у світ. Знання української мови дає інтелектуальній людині доступ до всіх слов'янських мов, бо українська мова стоїть посередині між східними, західними та південними слов'янськими.

Відома, що політика Москви і під владою царів, і під режимом комуністів велася й велеться в напрямі асиміляції, „злиття“ українців з мовою „старшого брата“.

(Продовження буде)

БАТЬКИ! Зв'яжіть замочку ваших дітей з найстаршою, найбільшою й найбагатшою українською національною установою поза межами батьківщини, якою є Український Народний Союз, щоб заповісти їм кращу майбутність, а нашої громаді у світової світі нового світового члена.

уці, не вважає Олеса (та, зрештою, і В. Винниченка) представниками української національної культури...

53. „І. Дзюба пише в своїй праці: „Якщо в Радянській Росії давно вже визнано, і видано Буніна, то на Радянській Україні про незрівнянню „літвінського“ в передреволюційній час В. Винниченка і говорити не доводиться“. Ми не будемо полемізувати з Дзюбою щодо видання творів Буніна. Скажемо тільки, що Винниченко був не просто письменником, а ідеологом буржуазно-націоналістичної контрреволюції і її ідей відображав у своїх творах“.

(Б. Стенчук, стор. 128)

А даремно Ви не хочете полемізувати з І. Дзюбою про Винниченка і Буніна. Бо Винниченко справді був багатобачним „літвіном“ за Буніна і не тільки „в передреволюційний час“, як пише Дзюба, а й на еміграції. Якби всякий „націоналізм“ без розрізнення гатунку, не викликав у Вас сліпого страху і такої ж ненависті, Ви могли б усвідомити, що Винниченко до кінця життя був вірний ідеям соціалізму, які Буніну були завязі ворожі. У роки сталінської деспотії Винниченко навіть звертався до Сталіна з відкритими листами, сповненими тривогою за долю соціалізму і за долю українського народу, за що його різко картали праві кола української еміграції (Донцов, наприклад).

Щоб Ви не звинуватили мене в упередженню ставленні до Буніна, послухайте, що пише угадуваний російський емігрант Д. Мейсер, якого вже ніяк не звинуватити в перебільшенні, скоріше навпаки: „Не так давно в Советській країні вийшов ще один збірник вибраних творів умилого в еміграції І. А. Буніна з замечательными предисловием советского писателя Паустовского. В этом предисловии Бунин выражает максимално-близкий к правді, не вважає Олеса (та, зрештою, і В. Винниченка) представниками української національної культури...“

54. „І. Дзюба відносить до розряду забутих і М. О. Максимовича — видатного українського вченого — природознавця, філософа, історика, фольклориста і письменника. М. О. Максимович, відомий як друг українського народу з російським, тісно єдиний і співробітничав з двома братніми культурами, виступав проти сироти П. О. Куліша фальсифікувати творчість М. В. Гоголя, Т. Г. Шевченка, Г. Ф. Квітки-Основ'яненка, різно глумив виступати українським буржуазним істориком В. В. Антоновичем так зв. теорію аристократичного походження українців“.

(Б. Стенчук, стор. 114-115)

Тексти матеріалів з VI випуску „Українського вісника“ передруковуємо — за згодою Українського Видавництва „Смолоскип“ ім. В. Симоненка — із одержаною з України й опублікованого ним окремих книжкових видань VI-го випуску цього самвидавничого журналу. Перелік іде пошитою, без будь-яких змін і скорочень, з дотриманням етикетки у виданні правопису. Книжкові видання можна набувати у „Смолоскип“, P.O. Box 6066, Patterson Sta., Baltimore, Md. 21231, U.S.A.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ
ПРО „ГАРВАРД І — ЩО ДАЛІ“

(Порядком дискусії)

У своїй статті „Гарвард і що далі?“ („Свобода“ з 22 грудня 1972), пишучи про послідовну збірку кампанію ФКУ для створення Осередку Українських Студій при Гарвардському університеті, д-р Богдан Цимбалістий не лише висловив ряд цікавих спостережень щодо української еміграції, спільноти, але також висунув ідею створення постійної У к р аїнської фундації на базі персонального членства, яке в основному складалося б із жертводавців на Гарвардський осередок. З огляду на важливість справи, порушеної д-ром Цимбалістим, як один із цих жертводавців, я хочу уточнити деякі аспекти його спостережень і підкреслити їх в наслідок, що вони допоможуть у якійсь мірі в реалізації його задуму, який є безумовно надзвичайно важливим в справі розвитку української науки та культури.

На мою думку, успішність збіркової кампанії на Гарвардський осередок, як і попередні збірки на пам'ятники Т. Шевченкові у Вашингтоні, Енциклопедію Українознавства та „Церква в Україні“, доводить, що існують тисячі зрілих під громадським оглядом і відповідальних українських людей (хоч може не всі ті самі), які готові жертвувати поважну суму грошей на конкретні цілі, що дають розвиток української науки і культури, чия для конкретних потреб української діаспори. Проте, жертводавці мусять бути переконані, що такі цілі мають першорядне значення, що вони представлені компетентними та видатними людьми, і що вони дійсно допоможуть підняти якісь престиж української науки та культури до найвищого міжнародного рівня і тим самим допоможуть зацікавити ширші кола наукових та політичних кругів західного світу українознавчими студіями і українською проблемою взагалі.

До речі, це повинні мати на увазі такі інституції як УНТШ, УВАН, УВУ чи навіть УКА, які мають труднощі у присклюванні до співпраці професійного молодого покоління і тим більше збирання відповідних фондів на свою діяльність. Справа в тому, що ці інституції не зуміли переконати поважний сегмент нашої громади в тому, що вони спроможні організувати й вести високоякісну наукову роботу чи громадську — політичну акцію. Факт, що понад сім тисяч громадян уміють розрізняти величезні справи від другорядних, не лише має велике значення для розвитку Осередку Українських Студій при Гарвардському університеті, але також дає підстави сподіватися, що в наслідок еміграційної спільноти дасться цей неохочий сенс

вартостей в опції різних акцій, інституцій і людей чи то в ділянці науки, культури чи громадсько-політичного життя. В мене немає сумніву, що Гарвардський осередок виправдає сподівання своїх численних і щедрих жертводавців, хоч це може забрати багато часу, тому що творення оригінальних і непроніємних наукових вартостей — це справа довгих років і співпраці широких наукових кадрів. Тому саме для цього потрібний постійний і фінансово забезпечений науковий осередок.

Відповідаючи на питання д-ра Цимбалістия, я думаю, що ми можемо й мусимо створити постійну діючу фундацію. Чи вона повинна мати таке широке поле діяння, про яке пише д-р Цимбалістий, а зокрема, чи вона може базуватися на персональному членстві зі столітніми вкладками, яке складалося б в основному з жертводавців на Гарвардський осередок, можна і потрібно дізнатися від самих цих жертводавців, виславляючи їм відповідний запитник. Однак, мені здається, що, плінуючи заснування такої фундації, треба мати на увазі кілька основних справ.

Передусім, потрібні ще великі фонди для закінчення розбудови У к р аїнського Гарвардського Осередку з трьома катедрами і дослідним Інститутом. Тому я не певний, чи жертводавці, які себе ідентифікують із розбудовою цього осередку, погодяться жертвувати більші суми на інші цілі. Я переконаний, що всі такі поважні частини цих жертводавців буде не лише далі підтримувати розбудову Гарвардського осередку, але також буде зацікавлена в створенні постійно діючої фундації, яка базувалася б не тільки на персональному членстві, але й на збірковій акції для конкретних цілей, тому що існують науково-культурні потреби, які заслуговують на повну підтримку свідомої частини української спільноти. Така фундація повинна мати обмежені, але суттєві й точно окреслені цілі, які, на мою думку, в основному мають бути в'язані з розвитком української науки і культури. Згадаймо для прикладу: створення музею українського мистецтва, театру і фільму (можливо двома), стипендій студентам українського походження і дотаций провідним українським вченим — українським науковцям для написання праць з української тематики; фінансова допомога різним видавництвам в публікації цінних наукових праць і шкільних підручників; допомога Енциклопедії Українознавства; фінансова допомога в організації міжнародних періодичних з'їздів українців, мистецьких виставок та літературних з'їздів; фінансова допомога в організації комітету оборони українського імені і інформації української справи серед американського суспільства, а зокрема преси, радіо, телебачення, книжкових і енциклопедичних видань тощо. Розуміється, кожного року члени фундації вибирали б один чи більше з названих проєктів для фінансової допомоги і рішили б, чи така допомога є односторонньою чи періодичною. Взагалі для успішного існування такої фундації треба подбати, щоб у її провідній постійній особі, які не лише віддали цим ідеям, але як і також провідними одиницями в своїй професійній і науково-культурній галузі, люди, які користуються повагою чужих та своїх і які здатні поставити загальне добро понад усе інше. Справа в тому, щоб така фундація здобула довіру серед української спільноти, що зібрані фонди будуть зжиті на високоякісні і суттєві науково-культурні проєкти, якими може гордитися не тільки наша громада тут, але які також можуть мати вплив на розвиток подібних проєктів в Україні. Я думаю, що в цій площині створення такої науково-культурної фундації є справою можливою і надзвичайно потрібною.

Володимир Петришин

Далі, на мою думку, пропонується д-ром Цимбалістим фундація повинна не тільки сприяти до здійснення відродження української спільноти, але й стати об'єднуючим центром для всіх тих елементів, які хочуть оздоровити громадське життя еміграції і пристосувати його до обставин і викликів сучасності.

Ситуація української еміграції де в чому алогічна з політичною ситуацією в ЗСР. Там також партійні машини довго домінували над політичним життям і внаслідок цього політичні інституції стали байдужими до суспільних потреб. Вони не додбали до голосів молоді, етнічної меншини, жінок і через це сповільнювали суспільство у двох лабірях. Не маючи можливості висловлюватися в традиційних патріях, незадоволені елементи дали свою підтримку кандидатурі сен. Юліана Мек-Карти, діяльності Ральфа Надера чи організації Коммон Коз. Демократична партія, як більше прогресивна, зрозуміла скоріше вагу цих чинників, і це знайшло свій втілю в кандидатурі сен. Мек-Говерна. Не зважаючи на виборчу програму, ця партія остаточно абсолютувала і легалізувала ці рухи. Немає сумніву, що Республіканська партія, щоб зберегти свій вплив, мусить бути в якійсь спосіб достосуватися до нових суспільних відносин. В такій спосіб американські інституції дають доказ своєї вітальності, як вони не робили в минулому, коли пристосувалися до нових потреб життя.

Чи зуміє українська еміграція організувати таку фундацію, як пропонує д-р Цимбалістий? Як стане ця організація плідною для неадаптованих кругів громадянства, з якої вони зможуть реагувати раціонально на щораз нові вимоги життя? Чи вдасться цій організації модернізувати суспільну і політичну структуру еміграції? Нарешті — чи взагалі українська еміграція ще життєздатна?

І. С. Корольовський

УКРАЇНСЬКИЙ ВІСНИК

ВИПУСК VI
Березень 1972

(11)

52. „Всім, хто цікавиться, крім І. Дзюби, звичайно, відомий В. Д. Коряк — український радянський критик та історик літератури... „Багато пройшла шляхів українська література від Шевченка до Шопена, — говорив Коряк. — Буржуазні поети української української літератури, української літератури зовсім в якесь проваля, з якого виходу не було, всі останні представники української буржуазної письменності — Олесь, Винниченко, Чупринка, — азіляє за політику автоматично. Всі ці представники на сьогоднішній день не можуть зватися представниками української національної культури“ (підкреслення наше — Б. С.).

(Б. Стенчук, стор. 127-128)

Мабуть, такі не „всім, хто цікавиться“, може бути відомий В. Коряк (теж жертва сталінського фіналу „українців“), бо, незважаючи на його ортодоксальність, у нього також знайшли чимало „ідейного хибного“, і його не переважають зовсім. А тільки при нагоді тягнуть цитатки, найбільш позначені вульгарним соціологізмом, повністю солідаризуючись з такими думками.

Але добрий крок назад зробили Ви, Богдане Стенчук, якщо, зустріч сьогоднішньої літературознавчої нау-

Різне

1. $\frac{1}{2} \times \frac{1}{2} = \frac{1}{4}$

W.S.E. 197

[illegible]

ко ширше површи на

[illegible]

ко згору показује да

1. $\frac{1}{2} \times \frac{1}{2} = \frac{1}{4}$

W.S.E. 197

[illegible]

ко ширше површи на